ΘΡΑΚΙΚΗ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟ ΤΟΥΦΕΚΙ ΤΗΣ ΠΑΣΧΑΛΙΑΣ

Κ.Π.Κ.

13 Απρ. 1936

ΤΟΥ κ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Μεγαλοβδόμαδο Απριλιάτικο. Η άνοιξη αγιά-αγιά έμπαινε μυρεμένη. Τά δέντρα πρασίνιζαν, τά λουλούδια — άμέτρητα ζουμπούλια, σκεπάγια,κατμερίκια, λαμεμέδες, σταθμούς, ζακουμία, μενεξέδες, άγιακλήματα, λαλέδες, πασκαλιές, κατίτσια, άστράκια, όλα πασκαλινα στολίδια τής μητέρας γής — άνθιζαν. Ο κάμπος όλος καταπράσινιζε μέ τά τραγούδια τών πουλιών. Εμοιαζε μ' έναν παράδεισο, που στά παιδικά μου χρόνια όμοιον ζωγράφιζε ο άγιονορίτης καλόγερος περιλαμπρον καταστολίζοντας στήν πολιτεία μας ζωγράφος κι' άριστερός φιλήτης τής εκκλησίας τών Αγιασσαράντα μάρτυρων άπαρνιωντας τό Αγιονορος και πού τόν θυμούμαι όλοζώντανον μέ τίς βούρτσες στό χέρι και τά μεγάλα γυαλιά στά μάτια.

Τώρα στά βουνά τά χιόνια σκέπαζαν τίς κορυφές, γιά νά κάνουν τήν άνοιξη όρσερβη, νά μποϊζουν τόν ήλιο νά μή μας φαγιζή και νά γίνεται ποσητός, λαχταριστός. Ένας ιδιαπος ατελειωτος πράσινος, πού τόν στολίζαν παπαρούνες και γιασομήλι άμέτρητο — σαν τάστρα τούρανού, σάν γαλαξίας—πού τόν δροσοκέλιζαν οί άγέλαριές και τά κοπάδια και τόν αυλάκωναν ποτάμια και ρυάκια και πού άκούραστες τόν άλαφροπατούσαν πεταλοῦδες πανέμορφες και πολύχρωμες και μελίσσια δουλευτάδικα και μερμήγκια άπούραστα τόν όργωναν μέ τό όλοήμερο περπάτημά τους.

Οί πασκαλιές άνοιγμένες έγυαν τή μοσκοβολιά τους, άπλωναν τίς χαριτωμένες φαλλούσιές τους. Τά λελέκια έχτιζαν άκόμα τίς φωλιές τους νεοφερμένα στά γηλά καμπαναριγιά και τά ψηλά σπίτια, τά γελαδινα φολλίδιζαν τό τραγούδι τους και τά ζαρκάδια πορπατούσαν μέ περήφανο κεφάλι, δεδισαμένα στό φουντωμένο δάσος.

Οί λίμνες, όπου κολυμποῦν περήφανοι κύκνοι, μέ τά φουντωτά δέντρα γύρω στίς όχτες, άκούν και χαίρονται τό μεθυστικό τραγούδι τών άηδονιῶν, πού μεθυσμένα άπό τήν όμορφιά τής ζωής άγανίζονται ποιό νά ξεπεράση στή γλύκα τής μελῳδίας.

Τά ποτάμια κατεβάζουν τά μελαγχρινά νερά τους στό Αιγαίο μουρμουρίζοντας τά τραγούδια τους.

Η σαρακοστή κύλαγε κρύα και παγερή και χιονισμένη, κύλαγε μέ προσευχές και νηστείες. Και μπήκε τώρα ή μεγάλη Βδομάδα μέ τόν ήλιο παιγνιδιάρη, μέ τούς άνθους συμμαζωμένους στ' άσκια τους, μέ τό κρύο και τή ζέστη πάνου στόν άγιατρο, τή δόξη μόνο πετοῦσε ελαφρά τριγυρα μέ τάνοιγμένα άπαλά φτερά της, πεταλοῦδες και τίς φορτώνες τού μεθοῦν, πάνω στά δέντρα, να λαμπλοῦδια, τίς βοσκοπούλες, τήν κλεπταργιά, τήν κακακία, πού μοσχάνθισε. Μέσα στήν αὐλή μας πού ψιλόνεται γλυκάδα βερυκοκιάς και πρώιμανε κι' ώμορφαινε μέ τό ασιμενο καπού της άγουρο μήλωμα, τόν κήπο και πάλι λουδια ξύρναν τό μποϊ τους και τέντωναν τούς λαιμούς τόν γιά νά δείξουν τούς άνθους τά μπουμπούκια και τάνοιφτα κάλλια τους, — πλήθος λουλούδια — μέσα στίς γλάστρες — τά σαλιά — καλοφυτεμένα και καλοπεριποιημένα.

Και τό πουλί μας άγιμάλωτο μέσα στό κλουβί τραγουδεί τον πόνο του γλυκά — άν είνε ποτέ ο πόνος γλυκός — και παθητικά.

ΟΟΟΟΟ

Η μητέρα μου μέ τή βούρτσα στό χέρι όλα τάσβέστωσε και τά λεύκανε και τά έλαμψε κέκανε τό σπίτι μας — τό θυμάμαι σάν και τώρα — σάν περιστέρι κάτασπρο και σάν κρύσταλλο καθαρό. Και πρόσμενε πιά τήν Αγιόσασι άνάβοντας και ξανάβοντας τήν κανηλία της.

Εναν-έναν όλους μάς είχε ρίψη τά ρούχα μας. Η καημένη άκούραστη ήφανε όλη τή σαρακοστή το «ντόκο» — ένα πανί κατρι-

ΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΡΙΑΙ ΜΑΣ

άπό ΑΥΡΙΟΝ θά δύνανται νά παρακολουθοῦν είς τά «Αθηναϊκά Νέα» είς είδικας στήλας τας όποίας προσθέτομεν μονίμως είς την 3ην σελίδα μας, όλα τά ζητήματα πού ένδιαφέρουν την σύγχρονον γυναῖκα ως εύμορφιά, ως σύζυγον και ως μητέρα.

λωτό και νόστιμο — και φαλιδίζοντας μάς έκοψε κι' έρριχνε τα ρούχα τής Πασκαλιάς άνοιξιάτικα. Μάς έρραψε τό σακάκι και τό πανταλόνι σά ράχτης πολυπειρος και μάς συγύριζε τό κοστούμι μια χαρα δίχως σφαλιματα κι άν κάποτε στό ράψιμο ή ραφή τοῦ πανταλονιοῦ γύριζε μπροστά, αὐτό δέν ήτανε και σφαλμα μεγαλο. Μιά φορά τά πατχαλιά μας ρούχα άπό τό χέρι της βγαλμένα άπό τό νήμα ως τήν κρεμάστρα, μάς πρόσμεναν άνυπόμονα θαρρείς νά τά ντυθοῦμε.

Και νηστέψαμε όλη τή σαρακοστή. Νηστέψαμε άληθιά γιά ν' άποδυνησουμε το κρέας, τ' άρνί τής πασκαλιάς. Όλοι μιά τόση μεγάλη νηστεία, φαγαμε—δπως τάντα— τά πετιές α, τά σταφόλια τά κρεμαστά, τά σταφυλαριά τίς μουστολαμπάδες, τά στεγνωμένα φρούτα, τίς κομπόστες κι' όλα τ' άγαθά πού έχε μέσα στή κελάρι της σοδειασμένα γιά τή μεγάλη νηστεία. Τόσα θά μετελλαμπανιε νυχτα —τήν ώρα τής άναστασης— γιά νά γευθοῦμε λαχταριστά τή σούπα της πασκαλιάς και νά τσουγκρίσουμε τ' αυγά μας στό νυχτερινό τραπέζι τής άγάπης, που συνήθιζε ο πατέρας μου μετα τή λειτουργία.

Ο κουμπαρᾶς, πού δλη τή χρονιά γεμίζε πενταροδεκάρες — μεταλλικια και γροσάκια— τώρα άνοιξε και έγυσε στο τραπέζι τά

Όλη τής αριστοφάνους

θησαυρά — [illegible] έφτανε για νά [illegible] μποτίνια τά γλυκίσματα.

Από τούτο τον κουμπαρά — καλιό και σάν σκούπο κι' κρυφά— σχεδίαζε κρυφνιας μερικά γροσάκια γ' άγοράσω κάτι πολύ έπιθυμητό, πολύ λαχταριαστο, —ένα όνειρο!— πού άπο την περασμένη πασκαλιά είχα βάλη από νεού μου και λαχτάρισα ν' άποχτήσω.

Και σάν πήγαμε στήν άνάσταση και μεταλάβαμε κι' ο πατέρας μου βροντοφώνησε το Χριστός άνέστη και βρύτηξαν οί τουφεκιές μέ λουγς-λουγς τουφέκια, και φάγαμε κανονας την άγάπη και κοιμηθήκαμε κι' άθεός ξημέρωσε την ήμέρα —Πασκαλιά χαρούμενη— άπεφάσισα ν' άποχτήσω άξι λαχταρούσα μιά όλάκερα ρη χρονιά.

Δέκα χρονῶν παιδί άποφάσιζα νά πιάσω στό χέρι του τουφέκι —ένα ισσόλι— πού Έπρεπε νά πάω κάτω στην άγορά ν' άγοράσω άπο Έναν Τούρκο, πού τά πουλοῦσε, γιά νά ικανοποιήσω τέλος πάντων την λαχτάρα μου. Λαχταρούσα νά τραβήξω και γώ μιά πασκαλινή κουμπουριά, πού άπ' όλα τά σπίτια στό γύρισμα της άνάστασης ζαπολιόσαν άπό τή μεγάλη χαρά τους οί χριστιανοί.

Και πῆρα το δρόμο πρός την άγορά — τό τσαρσί. Έκεί κάτω, όπου τά μαγαζιά τῶν Εβραίων και τῶν Τούρκων έμειναν άνοιχτά, βάθρωσα τό πολύ μεγο τουφέκι — τό πιστόλι — και τό λίγο μπαρούτι και τόν έζα, την καψούλα.

Πότε δειλά και πότε ξεθαρρεμένα — πότε άλλοτε έβγαινα άπό τό σπίτι μου μέ σκοπό τέτοιο: κατέβαινα τό δρόμο. Ο νους μου δεμένος γύρα σπιθιρό μου αὐτό, ξαμοινούσε όλα τάλλα τά παιγνίδια της Παυγαλιάς, τίς κούνιες, τούς τζιπαλήθες, τά παιγνίδια της γειτονιάς, όπου μ' Εν' αὐγό κόκκινο δοκίμαζες τή γαρά τοῦ παιδιοῦ πού καταχτά κάτι, πού δέν τό γνώριζε ως σήμερα. Ούτε τό παγάσιασα θαμμή θηκα, όπου πίσω άπό Ένα γυαλί γνώριζα άλλοτε τόν Άγιο Τάφο και τά Γερουσάλυμα.

Πήγαινα δεμένος μέ τόνειρο τοῦ πιστολιοῦ και μέ τά γρόσια στό χέρι. Και σάν βρέθηκα στην κατάκλειστη άγορά, μπῆκα στό στενό δρόμο, όπου Ένας Τούρκος τεχνίτης, καθισμένος στό τεζιάχι του, δούλευε μέ τό μυί στά χέρι τα φαλλίδια και τά ζυρα του. Αὐτός είχε τά πιστόλια, φυσικά!

Η καρδιά μου πήδηξε δυνατά άντικρύζοντας τον μέ τή γαλήνια μορφή του νά ρυτζη τό σίδερο. Στάθηκα και κρατήθηκα μονομιᾶς μακρυά. Τόν κυττάζα άπό κεί. Μιά κινοῦσα νά πλησιάσω και μιά δίσταζα. Η καρδιά μου χτυποῦσε δυνατά.

— Σά με δοῦν; ρωτοῦσα τόν έαυτό μου.

Ως που κάποτε, μέσα άτό ένα ρημικό δρομάκι, λύθηκε ο διαταγμός μου και βρέθηκα μπροστά στόν Τοῦρκο δουλευτή.

— Έχεις τουφέκια; ρώτησα θαρρετά. Έχεις ένα πιστόλι;

— Έχεις παράδες; Έχεις;

— Έχω. Και πόσα χρειάζονται;

— Δέκα γρόσια, δέκα!

Βγάζοντας άπό την τσέπη μού μέτρησα δέκα άσημένα γροσάκια.

Τώρα κρατοῦσα στό χέρι μου τό πιστόλι. Τόνειρό μου ξεπληρώνονταν. Μονομιᾶς έβαλα μπαρούτι και έζα κάτω άπό τή σκανδάλη, έσυρα μέ χέρι τρεμάμενο και μάτια κλεϊστά και κεφάλι γυρισμένο άριστερά την πρώτη ριξιά! Το χέρι μου σείστηκε, κτύπησε και η καρδιά μου χτύπησε τρελλά! Θιμος κέρδισε τά πάν! Τόνειρό μου ξεπληρώθηκε κι' ο πόθος.

Κι' έκανα νά τό ξαναγεμίσω και θαρρετά τώρα ώμοσα το δεξί μου χέρι μέ τή σκανδάλη γηλά. Τώρα δέ γύρισα τό κεφάλι μου φοβισμένος. Δοκίμασα νά τραβήξω, μά τό πιστόλι μου δέν έπισαι. Είχε... χαλάση κόλλας. Απελπίστηκα άπό την άτυχία μου. Μέ μιά φορά νά γαλάση...

Και γύρισα πρός τόν τεχνίτη, πού γελοῦσε την ώρα τούτη κατω άπό τά μουστάκια του.

— Γιά μιά φορά μόνο δούλεψε το τουφέκι μου, τοῦ είπα άπελπισμένος.

— Δυό γρόσια. Εγιατί δυό γρόσια θέλει νά γίνη;

— Δυό γρόσια, κι' έβαλα τή φοῦχτα μου. Δυό μονάχα είχα μέσα στη φοῦχτα τοῦ άριστερού χεριοῦ μου.

Δυό— μονάχα, κίβμος τοῦ τά μέτρησα δυό!

Τά μέτρησα μέ τή λαχτάρα νά τά χαιδεύω στη σωστή λύτρα τό τουφέκι αὐτό, νά τό σιγο άλλη μιά φορά, νά βροντήξουνατά — πολύ δυνατά, και κατάπι νά τό χαρίσω, νά τό πετάξω.

Και τά ξαναπῆρα άπό τό χέρι τοῦ Τούρκου διορθωμένο και έβγαλα τό δρόμο που έφερνε στό σπίτι μας νά προστάσω άνάμεσα στά παιδιά τής γειτονιᾶς νά τό βροντήξω τόσο δυνατά, πού νά χρωμάζουν θλο!

Δέν έρεμο πῶς έφτασα άπό την πλατεία της έκκλησιάς, πού βαλτε κι' αναγάλιασε μέ τά παιγνίδια τά πασκαλινά. Οί κούνιες άνεβοκατέβαιναν, οί τζαμπαζήδες παστρεύαν πάνω άτό σκοινιά, οί παλιότσαρι έκαμναν τ' άστεία τους, οί μουγκαλαμπιτζήδες διαλαλοῦσαν τό μαλεμπί τους και οί άνεμοτρύπες τά σκέλεκνα τους.

Τζιτζάλι μιτζάλι
άλλι γκιοζάλλου
πεμπελί κιρμιζί
σικερλιρίμ
μπαντατί σοσλαντζλαρίμ
Τζιμζάλι μιτζάλι...

Τί ήθελαν νά ποῦν μ' αὐτά τ' άκατανόητα γιά μένα λόγια; Ομως τά παιδιά άγοράζαν γλυκά —πολύχρωμα σκέρια— και πιπίλιζαν μέσα στά χειλια τους.

Έτσι άβάσταγος ρίχτηκα μέσα στό πλήθος τῶν παιδιῶν και σφώνοντας τό χέρι μου και κλείνοντας τά μάτια μου μέ τό κεφάλι άριστερά, τράβηξα τή σκανδάλη, τό τουφεκιού μου. Μπαααααμ ήχησε βαρειά το πιστόλι μου' άνοίγοντας τά μάτια μου είδα νά μέ κυκλώνουν τά παιδιά τής συνοικίας μιτρα και μεγάλα και νά μέ τραβοῦν άλαλαζόντας:

— Στή μητέρα του, στή μητέρα του! φώναζαν μέ μιά φωνή όλα. Και μέσυραν στή μητέρα μου μέ τό πιστόλι στό χέρι μπαρουτοκαπνισμένο, χλωμό και ντροπιασμένο. Τά δάκρυά μου βόλωσαν τά μάτια μου.

Πῶς έφτασα στό σπίτι μας δέν κατάλαβα μέσα στά χέρια τῶν παιδιῶν. Ομως το ποθητό τουφέκι μου τό βαστοῦσα άκόμα σφιχτά στό χέρι.

— Ποῦ τό βρῆκες παιδάκι μ', τοῦτο το κακό πράμα; ρώτησε ή μητέρα μου με την καλωσύνη, που είχε — πού;

Δέν άπάντησα τίποτε. Δέν πρόφταζα. Γιατί μονομιᾶς και δίχως άλλα λόγια κι' άργητα, άνοίγοντας τοῦ παγαδιοῦ τά σκέπασμα τ' άπόλυσε μέσα. Ολα τά παιδιά έσκυψαν τόνα πάνω στάλλο, νάκούσουν τό μπλούμ που άψηθηκε ξηρό ως τό χειλος τοῦ πηγαδιοῦ και σκορπίστηκαν μονομιᾶς, άλαλάζοντας και χύθηκαν άνάμεσα στα παιγνίδια της πλατείας πάλι.

Εγώ μονάχα έμεινα στό πηγάδι μπροστά, ὡς που βράδυασε, άπαρηγόρητος. Υστερα άκούμπησα σέναν τοῖχο τῆς αὐλῆς μας και μοιρολόγησα το τουφέκι μου, πού τώρα κοίτονταν στόν πάτο τοῦ πηγαδιοῦ γιά πάντα θαμένο.

ΠΟΛ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΘΡΑΚΙΚΗ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟ ΤΟΥΦΕΚΙ ΤΗΣ ΠΑΣΧΑΛΙΑΣ

Δ.Ο.Κ. 13 Απρ. 1936

ΤΟΥ κ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Μεγαλοβδόμαδο Απριλιάτικο. Η άνοιξη σιγά σιγά έμπαινε μοσχομένη. Τά δέντρα πρασινίζανε, τά λουλούδια — αμέτρητα ζουμπούλια, σουσπίγια, λατιμιρκες, λιλεμεκέδες, σταθμιριές, ζακούμια, μενεξέδες, αγιακλήματα, λαλέδες, πασκαλιές, κατιέρινα, αστράκια, θλα πασκαλιά, σταλίδια της μητέρας γής — άνθιζαν. Ο κάμπος όλος καταπράσινος με τά τραγούδια τών πουλιών έμοιαζε μ' έναν παράδεισο, που στά παιδικά μου χρόνια όμοιον ζωγράφιζε ο αγιονορίτης καλόγερος περιλάμπρον καταστελλοντας στήν πολιτεία μας ζωγράφος κι' άριστερός ψάλτης της έκκλησίας τών Αγιασαράντα μαρτύρων απαρνώντας τό Αγιονόρος και που τόν βγάλουμε όλοζώντανον με τίς βούρτσες στό χέρι και τά μεγάλα γυαλιά στά μάτια.

Τώρα στά βουνά τά χιόνια σκέπαζαν τίς κορυφές, γιά νά κάνουν τήν άνοιξη όροσερή, νά μποδίζουν τόν ήλιο νά μη μας φλογίζη και νά γίνεται πρόητος. Λαχταριστός — ένας κάμπος στρέλεγκος πράσινος, που τόν στόλιζαν παπαρούνες και γαμομήλι, αμέτρητο — σάν τέσσερα τσόρναβα σαν γαλαξίας—που τόν δροσοκέλευαν οί άγελαρίες και τά κοπάδια και τόν αλαλάνουν ποτάμια και ρυάκια και πού ακούραστες τόν αλαφροπατούσαν πεταλούδες πανέμορφες και πολύχρωμες και μελίσσια δουλευτάδικα και μερμήγκια ακούραστα τόν όργωναν με τό όλοήμερο περπάτημά τους.

Οί πασκαλιές άνοιγμένες έχυναν τή μοσκοβολιά τους, άπλωναν τίς χαριτομένες φυλλωσιές τους. Τά λελέκια έχτιζαν άκόμα τίς φωλιές τους νεοφερμένα στά φιλιά κωμπαναεργιά και τά φηλαπίτια, τά χελιδόνια φαλλιδίζαν τό τραγούδι τους και τά ζαρκάδια πορπατούσαν με περήφανο κεφάλι, δεδιασμένα στό φουντωμένο δάσος.

Οί λίμνες, δπου κολυμπούν περήφανοι κύκνοι, με τά φουντωτά δέντρα γύρω στίς όχτες, άκούν και χαίρονται τό μεθυστικό τραγούδι τών άηδονιών, πού μεθυσμένα άπό τήν όμορφιά της ζωής άγκαλιάζονται πανό νά ξεπεράση στή γλύκα της μελφδίας.

Τά ποτάμια κατεβάζουν τά μελαγχολικά νερά τους στό Αιγαίο μουρμουρίζοντας τά τραγούδια τους.

Η σαρακοστή κύλαγε κρύα και παγερή και χιονισμένη, κύλαγε με προσευχές και νηστείες. Και μπήκε τώρα ή μεγάλη βδομάδα με τόν ήλιο παιγνιδιάρη με τούς άνεμους συμπαιγνιάρους στ' άσκιά τους, με τά κρασοφύλλια τούς πάγους φευγάτους. Η άνοιξη μόνο πετούσε ελαφρά τρυφερή με τάνυσμένα άπαλά στήν πεταλούδα και τίς μαρούλες του μεθύου, πάνω στά δέντρα, τά λουλούδια, τίς βοσκοπούλες, την κλησταργιά, τήν άκακία, πού μοσχοβόλαε. Μέσα στήν αύλή μας πού ώρωνόταν η φλυκλαδη βερικοκιά, και πού ήτανε κι' όμορφιές με τόν πρώτο καρπό της. Ένα μωρό, τόν κίτρο και τόν λεμονούδια βρώνανε το μπογιές τους και τέντωναν τούς λαιμούς τους γιά νά δείξουν τούς άνθους τά μπουμπούκια και τά φύλλα τους, — πλήθος λουλούδια — μέσα στίς γλάστρες — τά σαξιά — καλοφυτεμένα και καλοπατημένα.

Και τό πουλί μας αίχμαλωτο μέσα στό κλουβί τραγουδεί τον πόνο του γλυκά — άν είνε ποτέ ο πόνος γλυκός — και παθητικά.

ΟΟΟΟΟ

Η μητέρα μου με τή βούρτσα στό χέρι όλα τά σφρέστωσε και τά λεύκανε και τά έλαμψε κέλκανε τό σπίτι μας — τό θυμάμαι σάν και τώρα — σάν περιστέρι κάτασπρο και σάν κρύσταλλο καθαρό. Και πρόσμενε πιά την 'Αντίστασι άνάβοντας και ξαναβοντας την κανδήλα της.

"Εναν-έναν όλους μάς είχε ράψη τά ρούχα μας. Η καημένη ή κούραστη δράνε όλη τή σαρακοστή τό «τότε» — ένα πανί κατρλωτό και νάστιγο — και ψελλίζοντας μάς έλεγε κι' έβρωνε τα ρούχα της Πασκαλιάς άναλογάκα. Μάς έβραχε το σασκάκι και το παντελόνι σα ράστης πολύτερος και μάς σιγύφιξε το κοστούμι μια χαρα δίχως σφαλίματα πλήν κάποτε στό ράψιμο ή ράχη τού παντελονιού γύριε μπροστά, άλλο δέν ήτανε και σφάλμα μεγάλο. Μιά φορά τά παγωμένα μάς ρούχα άπό τό χέρι της βγαλμένα άπό το νήμα ώς την κρεμάστρα, μάς πρόμενεν άνυπόμονα δαρρείς νά τά ντυθούμε.

Και νηστέψαμε όλη τή σαρακοστή. Πιστέψαμε άληθινά γιά ν' άπαθήσουμε το κρέας, τ' άρνί της πασκαλιάς. Όλοι μιά τόση μεγάλη νηστεία, φαγάμε —δ,πως λένε— τά ψαρμάτα, τά σταφύλια τά κρωμμιδάκια, τίς μουστοκαλαμπάδες, τά στεγνωμένα φρούτα, τίς κομπόστες κι' όλα τ' άγαθά πού βγαίνουν άπό τή γή μέσα...τα κελάρια της σαβιασμένα για τή μεγάλη νηστεία. Τώρα θά μεταλιτάνευαμε νύχτα —την ώρα της λειτουργίας— γιά νά γευθούμε λίγο από τή χαρά της πασκαλιάς της και νά τσουγκρίσουμε τ' αυγά μας στό νυχτερινό τραπεζι της άγιάτης, που συνηθίζε ο πατέρας μου μετά τή λειτουργία.

Ο κουμπαράς, πού όλη τή χρονιά γεμίζε πενταροδεκάρες — μεταλλικά και γροσάκια — τόρα άνοιξε και έχυνε στό τραπέζι το

θησαυρό του. Έφταναν γιά τά μπότινα τά χριστιανόπουλα.

Από τούτο τον κουμπαρά — καημένο καημό και πόθο άκοίμητο — άγκάλιαζα κρύβοντας περικά γροσάκια γ' άγόρασα οί παλιάτσοι έκαμναν τ' άστεία τους, οί μουχαλαπιτζήδες διαλαλούσαν το μαλεμπί τους και οί σεκερτζήδες τά σεκέτια τους.

Τζιζιλι μιτζιλι
άλλι γκιοζάλλου
τεμπελί, κιρμιζί
σικερλερίμι
μπαντατί σουλουζλαρίμ.
Τζιζιλι μιτζιλι...

Τί ήθελαν νά πούν μ' αύτά τ' άνατανόητα γιά μένα λόγια. Όμως τά παιδιά άγόρασαν γλυκά —πολύχρωμα σκέρια— και πιπίλιζαν μέσα στά γελίκια τους.

Και σάν πήγαινε στην άνάσταση και μεταλάβαμε κι' ο πατέρας μου βροντοφώνησε το Χριστός άνέστη και βρύτηξαν οί τουφεκιές μέ λογής-λογής τουφέκια, και φάγαμε κάνοντας την άγάπη και κουηθήκαμε κι' ο θεός ελπίδωσε την ήμερα —Πασκαλιά χαρούμενη— άπεφάσισα ν' άποχτήσω άπό λαχταρούσα μια όλάκαιρη χρονιά.

Δέκα χρονών παιδί άποφάσιζα νά παιδιώ στό χέρι του τουφεκιού —ένα «ροτόλι»— που έπρεπε νά πάω κάτω στην άγορα ν' άγοράσω άπο έναν Τούρκο, πού τά πουλούσε, γιά νά ικανοποιήσω τέλος πάντων την λαχτάρα μου. Λαχταρούσα νά τραβήξω και γώ μια πασκαλινή κουμπουριά, πού άπ' όλα τά σπίτια στό γύρισμα της άνάστασης ξεπολύουαν άπό τη μεγάλη χαρά τους οί χριστιανοί.

Και πήρα τό δρόμο πρός την άγορά — τό τσαρσί. Έτσι κάτω, άπου τά μαγαζιά τών Εβραίων και τών Τούρκων έμειναν άνοιχτά, θάρρησα τό ποθούμενο τουφέκι — τό πιστόλι — και τό λίγο μπαρούτι και τόν έξω, την καψούλα.

Πότε θελά και πότε ξεθαρρεμένα — πότε άλλοτε έβγαγα άπό τό σπίτι μου μέ σκοπό τέτοιο; κατέβαινα το δρόμο. Ο νους μου δεμένος γύρω στό πιστόλι μου αύτό. Λησμονιόσε όλα τά άλλα παιγνίδια της Πασχαλιάς, τίς κούνιες τούς τζαμπαδες, τά παιγνίδια της γειτονιάς, άπου μ' έν' αύγό κόκκινο δοκιμάζες τή χαρά τού παιδιού πού καταχτά κάτι, πού δέν τό γνώριζε ώς σήμερα. Όξω τό πανόραμα θεμπήθηκα, άπου πίσω άπό ένα γυαλί γνώρισα άλλοτε τόν "Αγιο Τάφο και τά Γεροσόλυμα.

Πήγαινα δεμένος μέ τό πιστόλι τού πιστολιού και μέ τά γρόσια στό χέρι. Και σάν βρέθηκα στήν κατοικίαιστη άγορά, μπήκα στό στενό δρόμο, άπου έπαιζε Τούρκος τεχνίτης καθισμένος στό τεζάχι του, δούλευε με το ρινί στό χέρι τά φαλλίδια και τά ζωρφια του. Αύτός είχε τά πιστόλια αύτός!

Η καρδιά μου πήδηξε δυνατά άντικρούοντάς τον μέ τή γκαλιά για μορφή του νά ρίνζη το σίδερο. Στάθηκα και κρατήθηκα μονομιάς μακρυά. Τόν κυττούσα άπό κεί. Μιά κινούσα νά πλησιάσω και μιά δίσταζα. Η καρδιά μου γτυπούσε δυνατά.

— Σέ μέ δούν; ρωτούσα τόν έαυτό μου.

Ως που κάποτε, μέσα στό ξερμικό δρομαλάκι, λύθηκε ο διστάγμός μου και βρέθηκα μπροστά στον Τούρκο δουλευτή.

— Έχεις τουφέκια; ρώτησα θαρρετά. Έχεις ένα πιστόλι;

— Έχεις παράδες; Έχεις;

— Έχω. Και πόσα χρειάζονται;

— Δέκα γρόσια, δέκα!

Βγάζοντας άπό την τσέπη μου μέτρησα δέκα άσημένια γροσάκια.

Τώρα κρατούσα στό χέρι μου το πιστόλι. Τόνειρό μου ξεπληρούνταν. Μονομιάς έβαλα μπαρούτι και έξω κάτω άπό τή σκαμπάδλη, έσυρα με χέρι τρεμάμενο και μάτια κλειστά και κεφάλι γυρισμένο άριστερα την πρώτη ριζιά! Το χέρι μου σείστηκε, κιτρίνισα και η καρδιά μου χτύπησε τρελλά! όμως κέρδισα το πάν! Τόνειρό μου ξεπληρώθηκε κι' ο πόθος.

Κι' έκανα νά το ξαναγεμίσω και θαρρετά τώρα ύψωσα το δεξί μου χέρι με τη σκαμπάδλη γιλό. Τώρα δέ γύρισα το κεφάλι μου φοβισμένος. Δοκίμασα νά τραβήξω, μά το πιστόλι μου δέν έπιασε. Είχε.. χαλάσει κιόλας.

Απελπίστηκα άπό την άτυχία μου. Με μιά φορά νά χαλάση...

Και γύρισα πρός τόν τεχνίτη, που γελούσε τήν ώρα τούτη κάτω άπό τά μουστάκια του.

— Γιά μιά φορά μόνο δούλεψε το τουφέκι μου, του είπα άπελπισμένος.

— Δυό γρόσια έχεις; Δυό γρόσια θέλει νά γίνη.

— Δυό γρόσια... Ανοιξα τη φούχτα μου. Δυό μονάχα είχα μέσα στη φούχτα τού άριστερού χεριού μου.

Δυό μονάχα, κίδιμος τού τά μέτρησε. Ένα! δυό!

Τόν τά μέτρησα μέ τη λαχτάρα τα το κουβαλήσω στη συνοικία γιά το τουφέκι αύτό, νά το αρπάξουν άλλη μιά φορά, νά βρουτήξη δυνατά — πολύ δυνατά, και κατόπι νά το χαρίσω, νά το πετάξω.

Και το ξαναπήρα άπό το χέρι τού Τούρκου διορθωμένο και έφυγα το δρόμο πού έφερνε στό σπίτι μας νά προστάσω άναμεσα στά παιδιά της γειτονιάς να το χρονιτζήσω τόσο δυνατά, πού νά τρομάξουν όλοι!

Δέν ξέρω πώς έφτασα άπό την πολλή χαρά μου και πρόταξα να μπώ άναμεσα στά παιδιά στήν άκακία της εκκλησιάς, που βούιζε κι' άναγγελίες μέ τά παιγνίδια τα πασκαλινά. Οί κούνιες άνεβακατεβαίναν, οί τζαμπαδες περπατούσαν πάνω στα σκαλιά, οί παλιάτσοι έκαμναν τ' άστεία τους, οί μουχαλαπιτζήδες διαλαλούσαν το μαλεμπί τους και οί σεκερτζήδες τα σεκέτια τους.

Τζιζιλι μιτζιλι
άλλι γκιοζάλλου
τεμπελί, κιρμιζί
σικερλερίμι
μπαντατί σουλουζλαρίμ.
Τζιζιλι μιτζιλι...

Τί ήθελαν νά πούν μ' αύτά τ' άνατανόητα γιά μένα λόγια. Όμως τά παιδιά άγόρασαν γλυκά —πολύχρωμα σκέρια— και πιπίλιζαν μέσα στά γελίκια τους.

Και σάν σταράτσης ρίχτηκα μέσα στό πλήθος των παιδιών και ύψώνοντας το χέρι μου και κλείνοντας τά μάτια μου μέ το κεφάλι άριστερά, τράβηξα τη σκανδάλη, τού τουφεκιού μου. Μπαμ! ακούστηκε ήχησε βαρειά το πιστόλι μου! άνοίγοντας τά μάτια μου είδα νά με κυκλώνουν τά παιδιά της συνοικίας μικρά και μεγάλα και νά με τραβούν άλαλάζοντας:

— Στη μητέρα του, στη μητέρα του! φώναζαν με μιά φωνή όλα. Και μέσα στη μητέρα μου με το πιστόλι στό χέρι μπαρουτοκαπνισμένο, χλωμο και ντροπιασμένο. Τά δάκρυά μου θόλωσαν τά μάτια μου.

Πώς έφτασα στό σπίτι μας δέν κατάλαβα μέσα στά χέρια τών παιδιών. Όμως το πισθτό τουφεκί μου το βαστούσα άκόμα σφιχτά στό χέρι.

— Ποϋ το βρήκες παιδάκι μ', τούτο τό κακό πράμα; ρώτησε μητέρα μου με την καλωσύνη, που είχε — πού;

Δέν άπάντησα τίποτε. Δέν πρόφταξα. Γιατί μονομιάς και δίχως άλλα λόγια κι' άργητα άνοίγανε τας τού πηγαδιού το σκέπασμα τ' άπλυσε μέσα. Όλα τά παιδιά έσκυψαν τόνα πάνω στάλλο, νάκούσουν το πλούμ που άφησε ήχηρό ώς το χείλος τού πηγαδιού και σκορπίστηκαν μονομιάς, άλαλάζοντας και γύρισαν άνάμεσα στά παιγνίδια της πλατείας πάλι.

Εγώ μονάχα έμεινα στό πηγάδι μπροστά, ώς που βράδυασε, άπαρηγόρητος. Ύστερα άπ' κούμπωσα σέναν τσίχο της αυλής μας και μοιρολόγησα το τουφέκι μου, πού τώρα κοίτανον στόν πάτο τού πηγαδιού για πάντα θαμένο.

ΠΟΛ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΡΙΑΙ ΜΑΣ

άπό ΑΥΡΙΟΝ θά δώνανται νά παρακολουθούν είς τά «Αθηναϊκά Νέα» είς ειδικές στήλας τάς όποίας προσθέτομεν μονίμως είς την 3ην σελίδα μας, όλα τά ζητήματα πού ένδιαφέρουν την σύγχρονον γυναίκα ώς εύμορφιά, ώς σύζυγον και ώς μητέρα.

ΘΡΑΚΙΚΗ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟ ΤΟΥΦΕΚΙ ΤΗΣ ΠΑΣΧΑΛΙΑΣ

Αθ. Νύχτα 1936
13 Απρ.

ΤΟΥ κ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Μεγαλοβδομάδα Άπριλιάτικο. Ή άνοιξη σιγανεύγα ξύπνανε μοιρολόϊ. Τά δέντρα τρασιάζανε τά λουλούδια — άμέτρητα ζουμπούλια, σωμπόγια, κατιμερίκια, λαμπρικέδες, σταθερίτες, ζακούμια, μενεξέδες, άγκαλήματα· λαλέδες, πασκαλιές, κατίτρινα, άσπράκια, δλα πασκαλινά στολίδια τής μητέρας γής — άνθίζαν. Ό κάμπος δλος κατσπράσινος μέ τά τραγούδια τών πουλιών ξυπνάζε μ' έναν παράδεισο, πού στά παιδικά μου χρόνια δμαιαν ζωγράφιζε ό άγιονορίτης καλόγερος περίλαιπερν κατασταλιάζοντας στήν πολίτεία μας ζωγράφος κ' άριστερός φάλτης τής έκκλησίας τών 'Αγιασαράντα μάρτυρων άπαρνώντας τό 'Αγιονόρος, καί πού τόν θυμούμαι, δλο ζώτανον μέ τίς βούρτσες στά χέρι καί τά μεγάλα γυαλιά στά μάτια.

Γύρω στά βουνά τά χιόνια σκέπαζαν τίς κορυφές, γιά νά κάνουν τήν άνοιξη δρόσερη, νά μποδίζουν τόν ήλιο νά μή μάς φλογίζη καί νά γίνεται πάθητος, λατχαριστός. Ένας κάμπος ατέλειωτος πρασινος, πού τόν στόλιζαν παπαρούνες καί χαμομήλι, άμέτρητο — σάν τάστρα τουρανού, σάν γαλαξίας—πού τόν δρασκέλιζαν οί άγελαρίες καί τά κοπάδια καί τόν αύλάκωναν πατάμια καί ρυάκια καί πού άκούραστες τήν άλαφροπατούσαν πετάλουδες πανέμορφες καί πολύχρωμες καί μελίσσια δουλευτάδικα καί μερμήγκια άκούραστα τόν ώργωναν μέ τό άλησμόνητο περπάτημά τους.

Οί πασκαλιές άνοιγμένες έχυναν τή μοσκοβολιά τους, άπλωναν τίς χαριτωμένες φυλλωσιές τους. Τά λελίκια ξετιλιαν άνοιγα τίς φολιές τους νεοφερμένα στά ψηλά καμπαναργιά καί τά ψηλά σπίτια, τά χελιδόνια ψαλλιδίζαν τό τραγούδι τους καί τά ζαρκάδια πορπατούσαν μέ περήφανο κεφάλι, δειλιασμένα στό φουντωμένο δάσος.

Οί λίμνες, άπου κολυμπούν περήφανοι κύκνοι, μέ τά φουντωτά δέντρα γύρω στίς δχτες, άκούν καί χαίρονται τό μεϋστικό τραγούδι τών άηδονιών, πού μεθυσμένα άπό τήν όμορφιά τής ζωής άγωνίζονται ποιό νά ξεπεράση στή γλύκα τής μελῳδίας.

Τά ποτάμια κατεβάζουν τά μελαχρονιά νερά τους στό Αίγαίο μουρμουρίζοντας τά τραγούδια τους.

Ή σαρακοστή κύλαγε κρύα καί παγερή καί χιονισμένη, κύλαγε μέ προσευχές καί νηστείες. Καί μπήγε τώρα ή μεγάλη Βδομάδα μέ τόν ήλιο παιγνιδιάρη, μέ τούς άνεμους συμμαζωμένους στ' άλσια τους, μέ τό κλάδι νοτ τούς πάγους φευγάτους. Ή άνοιξη μόνο πετούσε έλαφρα παντού μέ τανυσμένα άπαλά φτερά τής πεταλούδας καί τίς μυρουδιές πού μεθοῦν, πάνω στά δέντρα, τά λουλούδια, τίς βουνοπλαγιές, τήν κληματαριά, τήν άκακία, πού μοσχάνθισε. Μέσα στήν αύλή μας πού ώριανάταν ή πολύκλαδη βερυκοκιά καί ήσκιωνε κι' ώμορφαινε μέ τόν πράσινο καπνό τις άγουρου άκόμα, τόν κήπο καί τάλλα λουλούδια ξύρναν τό μπογι τους καί τέντωναν τούς λαιμούς των γιά νά διέξουν τούς φυδούς τά μπουμπούκια καί τάνοιγε ρετα κάλλια τους, — πλήθος λουλούδια — μέσα στίς γλάστρες τά σαζιά — καλοφορτιμένα καλοπεριποιημένα.

Καί τό πουλί μας σίγμάλωτο μέσα στό κλουβί τραγουδεί τον πόνο του γλυκύ — άν είνε ποτέ ό πόνος γλυκός — καί παθητικά.

ΟΟΟΟΟ

Ή μητέρα μου μέ τή βούρτσα στό χέρι δλα τάσβήστωσε καί τά λεύκανε καί τά έλαμψε κέλασε τό σπίτι μας — τό θυμάμαι σάν καί τώρα — σάν περιστέρι κάτασπρο καί σάν κρύσταλλο καθαρό. Καί πράσμενε πιά τήν 'Ανάστασι άνάβοντας καί ξανάβοντας τήν κανδήλα της.

Έναν-ένα δλους μάς εἶχε ρίξη τά ρούχα μας. Ή καημένη άκούραστη ξφανε δλη τή σαρακοστή τό «ντόκι» — ένα πανί κατρι-

ΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΡΙΑΙ ΜΑΣ

άπό ΑΥΡΙΟΝ θά δύνανται νά παρακολουθοῦν εἰς τά «Αθηναϊκά Νέα» εἰς ειδικάς στήλας τας όποίας προσθέτομεν μονίμως εἰς τήν 3ην σελίδα μας, δλα τά ζητήματα πού ένδιαφέρουν τήν σύγχρονον γυναίκα ώς εύμορφιά, ώς σύζυγον καί ώς μητέρα.

Ό κ. Παπαχριστοδούλου

φιά του. Αὐτός εἶχε τά πιστόλια, αὐτός!!

Ή καρδιά μου πλήξε δυνατά άντικρύζοντας τον μέ τή γαλήνια μορφή του νά ρυζζη τό φιδέρο. Στάθηκα καί κρατήθηκα μονομιάς μακρυά. Τόν κυττοῦσα καί κεί. Μιά κινοῦσα νά πλησιάσω καί μιά δίσταζα. Ή καρδιά μου χτυποῦσε δυνατά.

— Σά μέ δοῦν; ρωτοῦσα τόν ἑαυτό μου.

"Ως που κάποτε, μέσα στό ξερημικό δρομαλάκι, λύθηκε ό δισταγμός μου καί βρέθηκα μπροστά στόν Τούρκο δουλευτή.

— Έχεις τουφέκια; ρώτησα θαρρετά. Έχεις ένα πιστόλι;

— Έχεις παράδες; Έχεις;

— Έχω. Καί πόσα χρειάζονται;

— Δέκα γρόσια, δέκα!

Βγαζοντας άπό τήν τσέπη μου, μέτρησα δέκα άσημένια γρόσακια.

Τώρα κρατοῦσα στό χέρι μου τό πιστόλι. Τόνειρό μου ξεπληρώνονταν. Μονομιᾶς ἔβαλα μπαρούτι καί ἔξω κάτω άπό τή σκάλα, ἔσυρα μέ χέρι τρεμάμενο καί μάτια κλειστά καί κεφάλι γυρισμένο άριστερα τήν πρώτη βολιδα! Τό χέρι μου σείστηκε, κλονίστηκε καί ή καρδιά μου χτύπησε τρελλά! ὅμως κέρδισα τό πάνω! Τόνειρό μου ξεπληρώθηκε κι' ό πόθος.

Κι' ἔκανα νά τό ξαναγεμίσω καί θαρρετά τώρα ὁρμοῦσα τό δεξί μου χέρι μέ τή σκανδάλη γεμάτα. Τώρα δέ γύριασα τό κεφάλι μου φοβισμένος. Δοκίμασα νά τραβήξω, μά τό πιστόλι μου δέν πιάστηκε. Εἶχε... χαλάση κιόλας.

Άπελπίστηκα άπό την άτυχία μου. Μέ μιά φορά νά χαλάση...

Καί γύρισα πρός τόν τεχνίτη, πού γελοῦσε τήν ὥρα τούτη κάτω άπό τά μουστάκια του.

— Γιά μιά φορά μόνο δούλεψε τό τουφέκι μου, τοῦ εἶπα άπελπισμένος.

— Δυό γρόσια ἔχεις; Δυό γρόσια θέλει νά γίνη.

— Δυό γρόσια; κι' άνοιξε τή φούχτα μου. Δυό μονάχα εἶχα μέσα στή φούχτα τοῦ ἀριστεροῦ χεριού μου.

Δυό μονάχα, κιθμως τοῦ τά ἔδωσα μου.

Τοῦ τά μέτρησε μέ τή λαχτάρα νά τά κερδαλήσω στή συνοχή μας τό τουφέκι αὐτό, γιά τό ὥρμο ἄλλη μιά φορά, νά βροντήξη δυνατά — πολύ δυνατά, καί κατόπι νά τό χαρίσω, νά τό πετάξω.

Καί τό ξαναπῆρα άπό τό χέρι τοῦ Τούρκου διορθωμένο καί ἔσυρα τό ὥρμο πού ἔφερνε στό σπίτι μας νά προφτάσω άνάμεσα μέτρησα δέκα άσημένια γρόσακια. στά παιδιά τής γειτονιάς νά τό βροντήξω τόσο δυνατά, πού νά τρομάξουν ὅλοι!

Δέν ξέρω πῶς ἔρτασα άπό τήν πολλή χαρά μου καί προφτάζα νά πῶ ἀνάμεσα στά παιδιά στήν πλατεία τής ἐκκλησιᾶς, πού βγαίνει κι' ἀντιχαλάει μέ τά παιγνίδια τά τσουκαλιά. Οἱ κοινες ἀνεβοκατεβαίνανε οἱ τζουμαϊζήδες περπατούσανε πάνω στά σκοινιά, οἱ παλιατσοι ἔκαμναν τ' άστεια τους, οἱ μουγλαμιτζήδες διαλαλοῦσαν τό μαλεμπί τους καί οἱ ακερτζήδες τά σκέλεκα τους.

Τζίτζιλι μπζίλι
ἄλλη γκιούλου
τεμπελί, κερμιζί
σικερλαρί
μπανιατί σουλουζάρι
Τζίτζιλι μπζίλι...

Τί ἤθελα νά πῶ μ' αὐτά τ' ἀνάσκελα γιά τήν ἀλαφροσύνη τους; Ὅλως τα παιδιά ὁλοχρονίς γλυκά πολύχρωμα πεταλούδια καί ἀπιλιάζουν μέσα στήν ἀλαφρότητα τους.

Ἔτσι ἁβάσταγος ρίχτηκα μέσα στό πλῆθος τῶν παιδιῶν καί ὑψώνοντας τό χέρι μου καί κλείνοντας τά μάτια μου μέ τό κεφάλι ἀριστερά, τράβηξα τή σκανδάλη, τού τουφεκιού μου. Μπουσούμι ἤγησε βαρειά τό πιστόλι μου· ἀνοίγοντας τά μάτια μου εἶδα νά μέ κυκλώνουν τά παιδιά τῆς συνοικίας μικρά καί μεγάλα καί νά μέ τραβοῦν ἀλαλάζοντας:

— Στή μητέρα του, στή μητέρα του! φώναζαν μέ μιά φωνή ὅλα. Καί μέσυραν στή μητέρα μου μέ τό πιστόλι στό χέρι μπαρουτοκαπνισμένο, χλομόν καί ντροπιασμένο. Τά δάκρυά μου θόλωσαν τα μάτια μου.

Πῶς ἔφτασα στό σπιτι μας δέν κατάλαβα μέσα στά χέρια τῶν παιδιῶν. "Ομως τό ποθητό τουφέκι μου τό βαστοῦσα άκόμα σφιχτά στό χέρι.

— Ποῦ τό βρῆκες παιδάκι μ', τοῦτο τό κακό πρᾶμα; ρώτησε ἡ μητέρα μου μέ τήν καλωσύνη, πού εἶχε — ποῦ;

Δέν ἀπάντησα τίποτε. Δέν πρόφταζα. Γιατί μονομιᾶς καί δίχως ἄλλα λόγια κι' ἄργητα, ἀνοίγοντας τοῦ πηγαδιοῦ τό ἀκέπασμα τ' ἀπόλυσε μέσα. "Ολα τά παιδιά ἔσκυψαν τόνα πάνω στάλλο, νάκούσουν τό μπλούμ πού ὑψώθηκε ἠχηρό ὡς τό γείλος τοῦ πηγαδιοῦ καί σκορπίστηκαν μονομιᾶς ἀλαλάζοντας καί γύθηκαν θυμόσα στά παιγνίδια τής πλατείας πάλι.

Ἐγώ μονάχα ἔμεινα στό πηγάδι μπροστά, ὡς που βράδυασε, ἀπαρηγόρητος. Ὑστερα ἀκούμησα σέναν τοῖχο τῆς αὐλῆς μας καί μοιρολόγησα τό τουφέκι μου, πού τώρα κοίτονταν στόν πάτο τοῦ πηγαδιοῦ γιά πάντα θαμένο.

ΠΟΛ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Δοκιμή

Ή μητέρα μου 13/4/36

ΘΡΑΚΙΚΗ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟ ΤΟΥΦΕΚΙ ΤΗΣ ΠΑΣΧΑΛΙΑΣ

ΤΟΥ κ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Μεγαλοβδόμαδο Ἀπριλιάτικο. Ἡ ἀνοιξη σιγα-σιγὰ ἔπαιρνε μυρωδιὲς. Τὰ δέντρα πρασίνιζαν, τὰ λουλούδια — ἀμέτρητα ζουμπούλια, σωμπόγια,καμέριες, λαλεμικέδες, σταθόρικες, ζακούμια, μενεξέδες, ἀγκαλήματα, λαλέδες, πασχαλιές, κατίτρινα, ἀστράκια, ὅλα πασκαλινὰ στολίδια τῆς μητέρας γῆς — ἀνθίζαν. Ὁ κάμπος ὅλος καταπράσινος μὲ τὰ τραγούδια τῶν πουλιῶν ξημέρωνε μ' ἕναν παράδεισο, ποὺ στὰ παιδικά μου χρόνια ὅμοιαν ζωγράφιζε ὁ ἀγιογράφτης καλόγερος περίλαμπρον κατασταλιζόντας στὴν πολιτεία μας ζωγράφος κι' ἀριστερὸς φάλτης τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἁγιασαράντα μάρτυρων ἀπαρνιώντας τὸ Ἁγιονόρος καὶ πού τὸν θυμοῦμαι ὁλοζώντανο μὲ τὶς βούρτσες στὸ χέρι καὶ τὰ μεγάλα γυαλιὰ στὰ μάτια.

Τώρα στὰ βουνὰ τὰ γιόνια σκέπαζαν τὶς κορυφὲς γιὰ νὰ κάνουν τὴν ἀνοιξη δροσερή, νὰ μποϊζουν τὸν ἥλιο τὰ μὴ μας φλογίζῃ καὶ νὰ γίνεται ποθητός, λατχαριστός. Ἕνας κάμπος ἀτελειωτος πράσινος, ποὺ τὸν στόλιζαν παπαροῦνες καὶ χαμομήλι ἀμέτρητα — σὰν τάστρα τοῦ οὐρανοῦ σὰν γαλαξίας—ποὺ τὸν δροσικέλιζαν οἱ ἀγέλαρὲς καὶ τὰ κοπάδια καὶ τὸν αὐλακώναν ποτάμια καὶ ρυάκια καὶ ποὺ ἀκόρατές τὸν ἀλαρροπατοῦσαν πεταλοῦδες πανέμορφες καὶ πολύχρωμες καὶ μελίσσια δουλευτάδικα καὶ μερμήγκια ἀκούραστα τὸν ὡργώναν μὲ τὸ ὁλοήμερο περπάτημά τους.

Οἱ πασκαλιὲς ἀνοιγμένες ἐχαναν τὴ μοσκοβολιά τους, ἄπλωναν τὶς χαριτωμένες φαλλίσιές τους. Τὰ λελέκια ἐχτίζαν ἀκόμα τὶς φωλιές τους νεοφερμένα στὰ ψηλὰ καμπαναριὰ καὶ τὰ γηλιὰ σπίτια, τὰ χελιδόνια φαλλίζαν τὸ τραγούδι τους καὶ τὰ ζαρκάδια περπατοῦσαν μὲ περήφανο κεφάλι, βελιασμένα ἀπὸ φουντωμένο δάσος.

Οἱ λίμνες, ὅπου κολυμποῦν περήφανοι κύκνοι, μὲ τὰ φουντωτὰ δέντρα γύρω στὶς ὄχτες, ἀκοῦν καὶ χαίρονται τὸ μεθυστικὸ τραγούδι τῶν ἀηδονῶν, ποὺ μεθυσμένα ἀπὸ τὴν ὁμορφιὰ τῆς ζωῆς ἀγαλλιάζονται πιὸ νὰ ξεπεράσῃ στὴ γλύκα τῆς μελῳδίας.

Τὰ ποτάμια κατεβάζουν τὰ μελαγχρινὰ νερά τους στὸ Αἰγαῖο μουρμουρίζοντας τὰ τραγούδια τους.

Ἡ σαρακοστὴ κύλαγε κρύα καὶ παγερὴ καὶ χιονισμένη, κύλαγε μὲ προσευχὲς καὶ νηστεῖες. Καὶ μπῆκε τώρα ἡ μεγάλη βδομάδα μὲ τὸν ἥλιο παιγνιδίσμη, μὲ τοὺς ἄπειρους συμμαζωμένους στ' ἀσκιά τους, μὲ τὸ κρύο καὶ τοὺς πάγους φευγάτους. Ἡ ἄνοιξη μόνο πετοῦσε ἐλαφρὰ τώρα μὲ τὰ νυμφικὰ ἁπαλὰ φορέματα, τὰ πεταλοῦδες καὶ τὶς μυρωδιὲς τοῦ μεθοῦν, πάνω στὰ δέντρα, τὰ λουλούδια, τὶς βουκολικὲς, τὴν κλιματαρι.ὰ τὴν ἀνοιξιάτικο τοῦ μοσχάνθισε. Μέσα στὴν αὐλὴ μας ποὺ ὡρυώντανε ἡ πολύκλικλαδη βερυκοκιὰ λουλουδιάσανε κι' ὁμορφύνε μὲ τὸν ἀσβόλινο κάπιο της. Ἀγόρια, κάτι τὰ ἀγόρια, τὸν κῆπο καὶ τάλλα τὰ ἀγρίδια ὡρυαν τὸ μπογιατζὶ καὶ τέντωναν τοὺς λαιμοὺς γιὰ νὰ δείξουν τοὺς αὐδοὺς τὰ μπουμπούκια καὶ τὰνιφόρεσε καλλὰ τοὺς, — πλῆθος λουλούδια — μέσα στὶς γλάστρες — τὰ σαζὶ — καλοφυτεμένα καὶ καλοπεριποιημένα.

Καὶ τὸ πουλί μας ἀγιμάλοτο μέσα στὸ κλουβὶ τραγουδεῖ τὸν πόνο του γλυκά — ἂν εἶνε ποτὲ ὁ πόνος γλυκὸς — καὶ παθητικά.

ΟΟΟΟΟ

Ἡ μητέρα μου μὲ τὴ βούρτσα στὸ χέρι ὅλα τὰ ἁβρύνεται καὶ τὰ λεύκανε καὶ τὰ ἔλουφε κἔκανε τὸ σπίτι μας — τὸ θυμᾶμαι σὰν καὶ τώρα — σὰν περιστέρι κατασπρο καὶ σὰν κρυσταλλο ποδαρό. Καὶ πρόσμενε πιὰ τὴν Ἀνάστασι ἀνάβοντας καὶ ξανάβοντας τὴν καντήλα της.

Ἕναι-ἕναν ὅλους μᾶς εἶχε ρίψη τὰ ροῦχα μας. Ἡ κατμένη ἀκούραστη ἔφανε ὅλη τὴ σαρακοστὴ τὸ «ντόκι» — ἕνα πανὶ κατρι-

ΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΡΙΑΙ ΜΑΣ

ἀπὸ ΑΥΡΙΟΝ θὰ δύνανται νὰ παρακολουθοῦν εἰς τὰ «Ἀθηναϊκὰ Νέα» εἰς εἰδικὰς στήλας τὰς ὁποίας προσθέτομεν μονίμως εἰς τὴν 3ην σελίδα μας, ὅλα τὰ ζητήματα ποὺ ἐνδιαφέρουν τὴν σύγχρονον γυναῖκα ὡς εὐμορφιά, ὡς σύζυγον καὶ ὡς μητέρα.

Ὁ κ. Παπαχριστοδούλου

λωτὸ καὶ νόστιμο — καὶ φαλλίζοντας μᾶς ἔκοψε κι' ἔρραψε τὰ ροῦχα τῆς Πασκαλιᾶς ἀνοιξιάτικα. Μᾶς ἔρραψε τὸ σακκάκι καὶ τὸ παντελόνι σὰ ράφτης πολύτερος καὶ μᾶς αὐγύριζε τὸ κοστούμι μιὰ χαρὰ δίγως σφάλματα. Ἂν κάποτε στὸ ράμμα ἡ ραφὴ τοῦ παντελονιοῦ γόριζε μπροστά, αὐτὸ δὲν ἤτανε καὶ σφάλμα μεγάλο. Μιὰ φορὰ τὰ πασχαλινὰ μᾶς ροῦχα ἀπὸ τὸ χέρι τῆς βγαλμένα ἀπὸ τὸ νῆμα ὡς τὴν κρεμάστρα, μᾶς πρόσμεναν ἀνυπόμονα βαρειὲς νὰ τὰ ντυθοῦμε.

Καὶ νηστέραμε ὅλη τὴ σαρακοστή. Νηστέψαμε ἀληθιὰ γιὰ ν' ἀπολαμψοῦμε τὸ κρέας, τ' ἀρνὶ τῆς πασκαλιᾶς. Ὅλοι μιὰ τὴ μεγάλη νηστεία, φάγαμε —ὅπως τάντα— τὰ πεπιές.α, τὰ σπαρόλια τὰ κρεμαστά, τὰ σταφυλαρμιά, τὶς μουστολαμπάδες, τὰ στεγνωμένα φροῦτα, τὶς κομπόστες κι' ὅλα τ' ἀγαθὰ ποὺχε μέσα στὸ κελάρι της σοδειαμένα γιὰ τὴ μεγάλη νηστεία. Τώρα θὰ μεταλαβαίναμε νόχτα —τὴν ὥρα τῆς ἀνάστασης— γιὰ νὰ γευθοῦμε λιχταρισιὰ τὴ σούπα τῆς πασκαλιᾶς καὶ τὰ τσουγγρίσουμε τ' ἀυγό μας από τὸ νυχτερινὸ τραπέζι τῆς ἀγάπης, τοῦ συνήθιζε ὁ πατέρας μου μετὰ τὴ λειτουργία.

Ὁ κουμπαρᾶς ποὺ ὅλη τὴ χρονιὰ γεμίζε πιατερολειάρες — μεταλίκια καὶ γροσάκια— τώρα ἄνοιχε καὶ ἔγυσε ἀπὸ τραπέζι τὸ

Ἀπὸ τοὺς ἀγαπημένους μου τόπους ἔφτασε ἡ μυρωδιὰ τῆς θυμοσύνης μου. Ἕνα θεριὸ τσουφέκι, ἕνα μακρόσυρτο μὲ μπότινα ἀσημένια.

Ἀπὸ τοὺς ἴδιους τόπους ἔφτασε τέλος κάποιο τσιμπούκι καὶ κρυφὰ— σχεδιαζα κρύβαντας φορικὰ γροσάκια γ' ἀγοράσω κάτι πολὺ ἐπιθυμητό, πολὺ λαχταριστό, —ἕνα ὄνειρο!— ποὺ ἀπὸ τὴν περασμένη πασκαλιὰ εἶχα βάλη στὸ νοῦ μου καὶ λαχτάριζα ν' ἀποχτήσω.

Καὶ σὰν πήγαμε στὴν ἀνάσταση καὶ μεταλάβαμε κι' ὁ πατέρας μου βροντοφώνησε τὸ Χριστὸς ἀνέστη καὶ βρόντηξαν οἱ τουφεκὲς μὲ λογὴς-λογὴς τουφέκια, καὶ φάγαμε κάνοντας τὴν ἀγάπη καὶ κουμηθήκαμε κι' ὁ θεὸς ξημέρωσε τὴν ἡμέρα —Πασκαλιὰ γιορούμενη— ἀποφάσισα ν' ἀποχτήσω ὅ,τι λαχταροῦσα μιὰ ὁλάκαιρη χρονιά.

Δέκα χρόνων παιδὶ ἀποφάσιζα νὰ πιάσω στὸ χέρι του τουφέκι —ἕνα πιστόλι— ποὺ ἔπιρεπε νὰ πάω κάτω στὴν ἀγορὰ ν' ἀγοράσω ἀπὸ ἕναν Τοῦρκο, ποὺ τὰ πουλοῦσε, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσω τέλος πάντων τὴν λαχτάρα μου. Λαχταροῦσα νὰ τραβήξω καὶ γὼ μιὰ πασκαλινὴ κομπανιά, ποὺ ἄκ' ὅλα τὰ σπίτια ἀπὸ γύρισμα τῆς ἀνάστασης ξαπολοῦσαν ἀπὸ τὴ μεγάλη χαρά τους οἱ χριστιανοί.

Καὶ πῆρα τὸ δρόμο πρὸς τὴν ἀγορὰ — τὸ ταχυδ. Ἐκεῖ κάθεται, ὅπου τὰ μαγαζιὰ τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν Τούρκων ἐμειναν ἀνοιχτὰ, ἀβάφιαστα τὰ πορδυμένο τουφέκι — τὸ πιστόλι — καὶ τὸ λίγο μπαροῦτι καὶ τὸν ἔζα, τὴν καψούλα.

Πότε δειλὰ καὶ πότε ἐθαρρεμένα — πότε ἄλλοτε ἔφυγα ἀπὸ τὸ σπίτι μου μὲ ἀκόπα τέτοιο πρόσωπο — κατέβαινα τὸ δρόμο. Ὁ νοῦς μου δεμένος γύρω στὰνεμιὸ μου αὐτό, λησμονιούσε ὅλα τὰλλα παιγνίδια τῆς Πασχαλιᾶς, τὶς κούνιες τους τζαμπατζήδες, τὰ παιγνίδια τῆς γειτονιᾶς, ὅπου μ' ἕνα ἀγῶνα λύσσινο δοκιμαζες τὴ χαρὰ τοῦ παιδιοῦ ποὺ κατάχτησε κάτι, ποὺ δὲν τὸ γνωμιαζε ὡς σήμερα. Ὅσες τὸ παινέρασια θυμήθηκα, ὅπου πίσω ἀπὸ ἕνα γυαλὶ γυάρισα ἄλλοτε τὸν Ἅγιο Τάφο καὶ τὰ Γεροσόλυμα.

Πήγαινα δεμένος μὲ τὸνειρο τοῦ πιστολιοῦ καὶ μὲ τὸ γρόσια στὸ χέρι. Καὶ σὰν βαθῆκα στὴν κατάκλειστη ἀγορά, μπῆκα στὸ ὑστενὸ δρομο, ὅπου ἕναι Τοῦρκος τεχνίτης, καθισμένος ἀπὸ τεζιὰ του, δούλευε μὲ τὸ σιγὰ στὰ χέρι τὰ ψαλλίδια καὶ τὰ ξυρ-

α του. Αὐτὸς εἶχε τὰ πιστόλια, αὐτὸς!!

Ἡ καρδιά μου τήβηξε δυνατὰ ἀντικρύζοντάς τον μὲ τὴ γαλήνια μορφὴ του νὰ ρυζίζῃ τὸ σίδερο. Στάθηκα καὶ κρατήθηκα μονομιᾶς μακρυά. Τὸν κυττοῦσα ἀπὸ κεῖ. Μιὰ κινοῦσα νὰ πλησιάσω καὶ μιὰ δίσταζα. Ἡ καρδιά μου γτυποῦσε δυνατά.

— Σὰ μὲ βοῦν; ρωτοῦσα τὸν ἑαυτό μου.

Ὡς που κάποτε, μέσα στὸ ἐρημικὸ δρομαλάκι, λύθηκε ὁ διαγαγμός μου καὶ βρίθηκα μπροστὰ στὸν Τοῦρκο βουλευτή.

— Ἔχεις τουφέκια; ρώτησα θαρρετά. Ἔχεις ἕνα πιστόλι;

— Ἔχεις παράδες; ἐχεις;

— Ἔχω. Καὶ πόσα χρειάζονται;

— Δέκα γρόσια, δέκα!

Βγάζοντας ἀπὸ τὴν τσέπη μου μέτρησα δέκα ἀσημένια γροσάκια.

Τώρα κρατοῦσα στὸ χέρι μου τὸ πιστόλι. Τόνειρό μου ξεπληρώνονταν. Μονομιᾶς ἔβαλα μπροροῦτι καὶ ἔζα κάτω ἀπὸ τὴ σκανδάλη. Ἔσυρα μὲ χέρι τρεμάμενο καὶ μάτια κλειστὰ καὶ κεφάλι γυρισμένο ἀριστερὰ τὴν πρώτη φορά! Τὸ χέρι μου σείστηκε, κιτρίνεσα καὶ ἡ καρδιά μου γτύπησε τρελλὰ! Ὅμως κέμπασα τὸ πάν! Τόνειρό μου ξεπληρώθηκε κι' ὁ πόθος.

Κι' ἔκανα νὰ τὸ ξαναγεμίσω καὶ θαρρετὰ τώρα ὥρμησα τὸ δεξί μου χέρι μὲ τὴ σκανδάλη γυμνὰ. Τώρα δὲ γύρισα τὸ κεφάλι μου φοβισμένος. Δοκίμασα νὰ τραβήξω, μὰ τὸ πιστόλι μου δὲν ἔπιασε. Εἶχε... χαλάση κιόλας.

Ἀπελπίστηκα ἀπὸ τὴν ἀτυχία μου. Μὲ μιὰ φορὰ νὰ χαλάσῃ...

Καὶ γύρισα πρὸς τὸν τεχνίτη, που γελοῦσε τὴν ὥρα τοῦτη κάτω ἀπὸ τὰ μουστάκια του.

— Γιὰ μιὰ φορὰ μόνο δούλεψα τὸ τουφέκι μου, τοῦ εἶπα ἀπελπισμένος.

— Δυὸ γρόσια! Ἔχεις; Δυὸ γρόσια θέλει νὰ γίνῃ.

— Δυὸ γρόσια; Ἀπόξω τὴ φούχτα μου. Δυὸ γρόσια εἶχα μέσα στὴ φούχτα τὰ ἀριστερού χεριού μου.

Δυὸ μουχαγιὰτιδιμους τοῦ τὰ μέτρησα παλιδιού!

Ἔβαλα τὸ πιστόλι μὲ τὴ λαγτάρα καὶ τὸ χουβαλήσω στὴ συνοικία μας τὸ τουφέκι αὐτό, νὰ τὸ σώσω ἀπὸ τὴν φτώχεια, νὰ δυναμώσῃ δυνατά — πολὺ δυνατά, καὶ κατόπι νὰ τὸ χαρίσω, νὰ τὸ πετάξω.

Καὶ τὸ ξαναπῆρα ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Τούρκου διορθωμένο καὶ ἔσυρα τὸ δρόμο ποὺ ἔφερνε στὸ σπίτι μας νὰ προστάσω ἀνάμεσα στὰ παιδιὰ τῆς γειτονιᾶς νὰ τὸ βροντήξω τόσο δυνατά, ποὺ νὰ τρομάξουν ὅλοι!

Δὲν ξέρω πῶς ἔφτασα ἀπὸ τὴν πολὴ χαρά μου καὶ πρόφταξα τὰ μπαλιάνάρεσα στὰ παιδιὰ στὴν αὐλὴ τῆς ἐκκλησιᾶς, ποὺ βούιζε κι' ἀναγλάκιζε μὲ τὰ παιγνίδια τὰ πασκαλινά. Οἱ κοῦτσες ἀγροκατέβασαν, οἱ τζαμπατζήδες περπατοῦσαν πάνω στὰ σκοινιά, οἱ παιλόσεσοι ἔκαμναν τ' ἀστεῖα τους, οἱ μαγκαλιατζήδες διαλαλοῦσαν τὸ μαλιμὶ τους καὶ οἱ σεκερτζήδες τὰ σεκέρια τους.

Τζίτζιλι μίτζλι
ἀλλὶ γκιοσάλου
πιμπελλὶ κιρμεζὶ
σικεριμμι
μπαστατὶ σουλουζλαρμι
Τζίτζιλι μίτζλι...

Τί ἤθελαν νὰ ποῦν μ' αὐτὰ τ' ἀκατανόητα γιὰ μένα λόγια; Ὅμως τὰ παιδιὰ ἀγόραζαν γλυκὰ —πολύχρωμα σκέρια— καὶ ψπιλιζαν μέσα στὰ χειλιὰ τους.

Ἔτσι ἁβάσταγος ρίχτηκα μέσα στὸ πλῆθος τῶν παιδιῶν καὶ ὡμόνοντας τὸ χέρι μου καὶ κλείνοντας τὰ μάτια μου μὲ τὸ κεφάλι ἀριστερά, τράβηξα τὴ σκανδάλη, τοῦ τουφεκιοῦ μου. Μτοῦ σοσιμὶ ἤγησε βαρειὰ τὸ πιστόλι μου' ἀνοίγοντας τὰ μάτια μοι εἶδα νὰ μὲ κυκλώνουν τὰ παιδιὰ τῆς συνοικίας μικρὰ καὶ μεγάλα καὶ νὰ μὲ τραβοῦν ἀλαλάζοντας:

— Στὴ μητέρα του, στὴ μητέρα του! φώναζαν μὲ μιὰ φωνὴ ὅλοι. Καὶ μέσουαν στὴ μητέρα μου μὲ τὸ πιστόλι στὸ χέρι μπαροτοκαπνισμένο, χλωμὸν καὶ ντροπιασμένο. Τὰ δάκρυά μου θόλωσαν τὰ μάτια μου.

Πῶς ἔφτασα στὸ σπίτι μας δὲν καταλάβα μέσα στὰ χέρια τόσων παιδιῶν. Ὅμως τὸ ποθητὸ τουφέκι μου τὸ βαστοῦσα ἀκόμα σφιχτὰ στὸ χέρι.

— Ποῦ τὸ βρῆκες παιδάκι μ', τοῦτο τὸ κακὸ πρᾶμα; ρώτησε ἡ μητέρα μου μὲ τὴν καλωσύνη, ποὺ εἶχε — πως:

Δὲν ἀπάντησα τίποτε. Δὲν πρόφταζα. Γιατὶ μονομιᾶς καὶ δίχως ἄλλα λόγια κ' ἄργητα, ἀνοίγοντας τοῦ παγκιοῦ τὸ σκέπασμα τ' ἀπόλυσε μέσα. Ὅλα τὰ παιδιὰ ἔσκυψαν τόνα πάνω στάλλο, νἀκούσουν τὸ μπαλόι ποὺ ὡρμόθηκε ἡγηρὸ ὡς τὸ χειλιὸ τοῦ παγκιοῦ καὶ σκορπίστηκαν μονομιᾶς, ἀλαλάζοντας καὶ χύθηκαν ἀνάμεσα στὰ παιγνίδια τῆς πλατείας πάλι.

Ἐγὼ μονάχα ἔμεινα στὸ πηγάδι μπροστά, ὡς που βράδυασε, ἀπαγγάρητος. Ὕστερα ἀκούμπησα σάνεμο τοῖχο τῆς αὐλῆς μας καὶ μοιρολόγησα τὸ τουφέκι μου, ποὺ τώρα κοίτονταν στὸν πάτο τοῦ πηγαδιοῦ γιὰ πάντα θαμένο.

ΠΟΛ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

«Ἀθηναϊκὰ Νέα» 12 Ἀπρ. 1936